

Voltant pel Parc

de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ
PARC NATURAL DE SANT
LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC

Opinió

Entrevista a Daniel Guinard

Fauna i Flora

Àguila marcenca

Pi roig

Medi Natural

Font de Neda

Breus

Rutes literàries pels parcs
naturals: el Montseny,
Collserola i Sant Llorenç
del Munt i l'Obac

Després de molt temps de manca de pluges que ha comportat un estiu d'alt risc atesa la situació de sequera i de manca d'aigua. Per sort, aquesta situació ha canviat amb un final d'estiu i un inici de tardor amb pluges intenses que ens permeten gaudir durant els propers mesos d'una certa tranquil·litat. Sembla que el règim de pluges encara continuarà els propers dies.

Tot i aquesta situació de pluges que ha permès retardar tot un seguit de mesures recollides en el Decret de sequera aprovat per la Generalitat de Catalunya i que afecten sobretot els municipis, cal no baixar la guàrdia i garantir i promoure mesures d'estalvi i eficiència en el consum i la gestió de l'aigua. L'aigua és un recurs escàs que no podem malmetre ni malversar i que mostra la nostra fragilitat respecte als recursos mediambientals, dels quals depenem per a la nostra supervivència.

Seguim tenint un model de consum depredador dels recursos naturals, en consumim més dels que disposem, i de vegades, els gestionem indegudament. Per sort la natura, amb la seva llarga experiència i intel·ligència, és capaç de garantir un règim de pluges que ens permet gaudir de les sensacions humides del bosc i dels colors i els tons de la tardor del nostre parc. Esperem que tinguem la mateixa intel·ligència i responsabilitat per consumir els recursos (l'aigua) i usar els espais protegits.

La Mola

Des d'aquest indret és senzill entendre el topònim d'aquest cim. Mola, en termes de relleu, significa "turó escarpat acabat en planell". Es poden reconèixer fins a tres moles esglaonades per la combinació de cingleres i planells. Aquest tipus de relleu, molt característic de Sant Llorenç, es produeix per la presència de roques de duresa desigual que es disposen en capes horitzontals alternades, és a dir, una capa de roca dura se superposa una capa de roca tova i així successivament. L'erosió, desgast de les roques al llarg del temps produït principalment per l'aigua, actua més fàcilment en les capes toves formant planells i deixant, sense base l'extrem de la capa dura del damunt. Aleshores, aquesta no pot sostenir el pes de l'extrem descalçat i es fractura formant cingleres.

Font de Neda

A l'obaga del Dalmau, sota el camí de la Senyora, prop de la Castellassa. Una bona caminada amb precioses vistes de tot el llevant de la Mola és a partir del Revolt Fondo, seguint el camí carreter que mena als masos del Daví i Dalmau. A un quart d'hora hi ha una cruïlla de camins i hem de seguir el de l'esquerra, que ens portarà a la riera del Dalmau i al canal de Santa Agnès. Cal seguir amunt pel llit de la riera fins a trobar, al cap de cinc minuts, un camí a l'esquerra, ample i costerut, en direcció cap a migdia, amb diversos senyals que ens aniran acompanyant fins a la font. Més endavant deixem el camí carreter i ens endinsem per un caminó que ressegueix la Castellassa del Dalmau per la part baixa. Anem pujant, deixant a banda i banda petits corriols. Hem d'anar seguint els senyals fins a la font.

Extret del llibre: 70 fonts de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, E. Grau i F. Vancells, Ed. El Cau Ple de Lletres.

Crèdits

Redacció: Centre de Documentació i Educació Ambiental (CDEA) · **Col·labora:** Diputació de Barcelona Àrea d'espais naturals · **Edita:** Servei de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa · **Disseny i maquetació:** Nexa Disseny Gràfic · **Fotografies:** arxíu CDEA · **Impressió:** Impremta Dit i Fet · **Han col·laborat en la redacció d'aquest número:** Ramon Arribas (regidor de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa) · Salvador Pérez (cap del CDEA) · Anna M. López (tècnica del CDEA) · Susanna Carmona (periodista) · Daniel Guinard (biòleg del Servei de Parcs de la Diputació de Barcelona) · Personal del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac i Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa.

Novetats bibliogràfiques al CDEA

Catalunya a fons. Parcs naturals. Número 1.

Barcelona: Planeta DeAgostini, SA, 2005. Edició en exclusiva per a *La Vanguardia*.

Primer volum de la col·lecció "Catalunya a fons", dedicat als parcs naturals. El llibre fa un repàs a tots els espais naturals de Catalunya, i els classifica en quatre apartats: els parcs d'alta muntanya, els parcs de mar, els parcs de muntanya mitjana i els parcs de natura i cultura.

Quines són les tasques i els projectes que desenvolupes al Parc natural?

Vetllar pel coneixement i la conservació del patrimoni natural. L'any 1995 va començar el Pla de seguiment de paràmetres ecològics, amb l'objectiu de conèixer el que tenim i com evoluciona. Malgrat que tenim una guarderia qualificada i un equip de tècnics, queda clar que no arribem a tot. Hem establert convenis amb universitats i professionals per poder fer seguiments. Anualment hi ha tot un seguit de projectes; un és el de l'àliga perdiguera, com a espècie indicadora i emblemàtica del Parc. El biòleg coordina el Pla de seguiment, i intenta desllorigar la dinàmica de la natura.

Un cop detectat i analitzat un problema, cal actuar per minimitzar-lo. Per exemple, existeix un conveni entre la Universitat de Barcelona, FECSA-Endesa i la Diputació de Barcelona que ens ha permès corregir línies i torres elèctriques que eren summament perilloses. S'ha aconseguit reduir la mortalitat de l'àliga perdiguera i d'altres ocells. En quasi tots els projectes s'hi implica la resta del personal del Parc. De fet, incentivar i motivar tothom a participar en aquests projectes és una de les meves funcions. En definitiva, es tracta de combinar el treball de camp i la gestió burocràtica.

A hores d'ara un dels grans projectes és la Xarxa Natura 2000. La Comunitat Europea va impulsar la Directiva d'hàbitats per tal de garantir la conservació dels hàbitats europeus més representatius. Els estats membres presenten una proposta d'espais naturals per integrar-se a la Xarxa. El Parc natural està inclòs en la proposta espanyola i estem a l'espera de la ratificació europea. Tenim una fauna i una flora que tenen una categoria de protecció molt elevada, la qual cosa fa que Sant Llorenç tingui importància europea. L'aprovació implica fons

Entrevista a Daniel Guinart, Biòleg del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt

"Cal invertir en investigació aplicada: per gestionar has de conèixer i per conèixer has d'investigar."

Daniel Guinart desenvolupa la seva activitat professional a la Mata, seu de l'oficina del Parc natural de Sant Llorenç del Munt i la Serra de l'Obac. Després de llicenciar-se en biologia, va fer, a Sud-amèrica, el doctorat en gestió de fauna. Aquest treball de camp i aquesta experiència han contribuït positivament a la feina de recerca i gestió que, dia a dia, tira endavant com a tècnic al servei de Parc natural (PN). Vetllar per la conservació de la fauna i la flora autòctones, i potenciar la interrelació de científics, tècnics i administracions, són algunes de les seves fites.

europaus per ajudar a la conservació d'aquest hàbitat, i l'acció d'un comitè de seguiment i control exhaustiu cada sis anys. A nosaltres ens ajuda, però també és important per a l'usuari, perquè confii en la continuïtat de la feina. El Parc natural serà un espai de la Xarxa i també des d'Europa es vetllarà per la seva conservació.

La preocupació pels incendis és creixent. Com valoren ecològicament aquest problema?

El PN ha patit incendis importants sempre relacionats amb el fet que la meteorologia té períodes. Enguany semblava que hi podia haver grans incendis, però hem tingut la sort que no ha passat res! Els mapes històrics de vegetació i de focs indiquen que el matollar present a la perifèria del parc ha sorgit principalment a causa dels incendis. El cor del PN es conserva, en part, gràcies al tipus de vegetació no piròfita, com per exemple les alzines. Si aconseguíssim que a Sant Llorenç hi hagués la vegetació autòctona, amb predominança d'alzina i roure, segurament no tindríem tants problemes d'incendis. Però el pi crema fàcilment, necessita el foc per sobreviure com a espècie i, si constantment tallem el sotabosc per netejar-lo, el creixement de plantes pioneres que són piròfites augmenta, cosa que implica un manteniment anual econòmicament inviable. Hem de fer un esforç per aconseguir la vegetació clímax, sense oblidar que el clima mediterrani facilita els incendis. Aquest tema provoca un debat tècnic, i cal trobar un punt d'acord que afavoreixi l'equilibri del territori. És evident que la por està en el fet que es cremi el cor del PN, i per això es dediquen força esforços a la prevenció d'incendis forestals i un Pla de prevenció. Arran de l'incendi del 2003 hi ha tot un seguit de projectes pioners i multidisciplinaris amb universitats, empreses privades i investigadors locals per estudiar com ha evolucionat l'ecosistema i els efectes de les diferents pràctiques realitzades després d'un incendi. En general s'actua per intuïció i

per experiència personal, i hi ha poques dades i experiències documentades que marquin com cal actuar en aquests casos. Actualment hi ha disset projectes multidisciplinaris engegats: de regeneració forestal, de recuperació d'espècies protegides, d'aspectes cinètics..., amb tecnologies punta com poden ser les imatges per satèl·lit. Això permet fer una radiografia del PN afectat amb una metodologia objectiva i projectar el futur a curt i a mitjà termini. S'està posant fil a l'agulla, tot i que la investigació és molt lenta, especialment en temes de regeneració. Crec, però, que anem pel bon camí i que amb aquesta tasca els parcs tenim molt a fer i gent qualificada per fer-ho, com ara els guardes i la colla de manteniment, que s'impliquen amb ganes. Crec que la divulgació és una assignatura pendent. S'ha de millorar la difusió tant dels valors del PN com també de les feines de conservació que s'hi desenvolupen. Per exemple, al novembre ha tingut lloc la VI Trobada d'estudiosos del Parc natural, un punt de trobada en què naturalistes i científics exposen els últims avenços en el coneixement i la gestió dels valors naturals.

Com afecten el PN els canvis climàtics, la manca i l'excés d'aigua...?

La ciència no pot demostrar res d'avui a demà, i sovint els polítics necessiten un toc d'alarma. Ara s'ha encès el llum vermell del canvi climàtic i s'hi comença a treballar: Protocol de Kioto, energies renovables... Això va endavant, però és molt lent. Com afecta el PN o el nostre entorn? El règim de pluges mediterrani fa aquests pics, i tampoc ens hem de posar les mans al cap pel que passa. Era normal quan les lleres dels rius no estaven habitades i no hi havia un excés d'explotació d'aigua. Ara volem civilitzar la natura... La nostra obligació és protegir el que tenim aquí i que la població s'hi impliqui.

Rutes literàries pels parcs naturals: el Montseny, Collserola i Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

Descobrir la màgia d'aquests parcs naturals a través de sis rutes literàries serà una experiència excepcional. Escriptors i poetes ens donaran a conèixer la seva relació amb aquests espais, endinsant-nos en un univers imaginari ple de passió per la literatura i la natura.

D'octubre a desembre. Informació i inscripcions: tel. 635 410 058

1r Cicle d'estiu del Marquet de les Roques.

El passat mes de juliol, el tradicional Concert de l'Orquestra Simfònica del Vallès, que organitza la Fundació La Mirada, s'hi van sumar una Nit poètica i una Nit de blues, organitzades per la Masoveria del Marquet.

L'Aula Interuniversitària de Matadepera.

Com cada any durant l'estiu, l'acte promogut per l'Associació d'Amics de l'AIUMA, l'Ajuntament de Matadepera i la Xarxa d'Universitats Institut Lluís Vives, van presentar els seus objectius per fomentar el coneixement del patrimoni històric, mediambiental i socioeconòmic de Matadepera i el seu entorn, i promoure i desenvolupar estudis de caràcter universitari a la població.

Les tines del Pont de Vilomara.

El Consell Regulador de la DO Pla de Bages va encetar una iniciativa pionera amb el concurs de rehabilitació de barraques de vinya i qualsevol construcció de pedra seca destinada a la vinya. Amb aquesta actuació la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament del Pont de Vilomara i Rocafort i el Consorci turístic de les Valls del Montcau el van presentar amb la rehabilitació del conjunt de tines de la Bleda i de l'Escudellet a la Vall del Flequer.

Sí estàs interessat en rebre aquest butlletí posa't en contacte amb el CDEA, c. Cisterna, 39 baixos 2º · 08221 Terrassa · Tel. 93 780 89 00 · cdea@terrassa.org

Ajuntament de Terrassa

www.mediambient.terrassa.org

Àguila marcenca (*Circus gallicus*)

L'àguila marcenca és una rapinyaire d'envergadura mitjana que hiverna a l'Àfrica subsahariana i arriba a les nostres contrades a finals d'hivern per passar-hi la primavera i l'estiu. A la tardor, aquesta espècie migra altre cop cap al sud, seguint la línia litoral i les conques fluvials. Durant la seva estada a Catalunya és present arreu, llevat de zones desforestades i planes urbanitzades. La distribució i l'abundància d'aquesta espècie estan determinades per un equilibri entre la presència de boscos per fer-hi niu i la proximitat d'hàbitats oberts com els prats, els matollars i els conreus on sol caçar rèptils (serps i llargardaixos), que formen la base de la seva dieta.

És un ocell forestal i muntà, i a Catalunya és més abundant en hàbitats prepirinencs i prelitoral de tendència continental, en especial en carrascars alternats amb conreus de secà. Al Parc natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac cada any és possible veure aquesta espècie des de finals d'hivern fins a l'octubre. Tot i no que no s'ha confirmat que hi hagi cap niu d'aquesta espècie dins del parc, es considera que hi ha al voltant de quatre parelles, però estudiar-los i fer-los un seguiment no és fàcil, ja que tenen el costum de construir un niu nou cada any i a més els seus desplaçaments pel territori són molt amplis. Fa el niu tant en els pins com en els roures i les alzines, sempre ubicats en àrees forestals cobertes per brolles i garrigues, tranquil·les i sense una freqüentació humana excessiva.

La població de marcenca a Catalunya ha incrementat en les darreres dues dècades, probablement a causa de l'abandonament rural que es produeix a les àrees mediterrànies i que ha portat un increment i una maduració de la cobertura forestal. Malgrat tot, en els últims anys a Catalunya és una espècie catalogada d'amenaçada i sensible, ja que és preocupant la forta incidència de l'electrocució en línies elèctriques i també la poca tolerància a la presència humana en els sectors de cria. Altres factors que poden afectar negativament a l'espècie són els grans incendis forestals, així com la intensificació de l'agricultura, que afecten vastes regions arbrades aptes per a la nidificació i també afecten les poblacions de rèptils, que tarden molt a recuperar-se després d'un foc i pateixen indirectament l'efecte d'insecticides i herbicides.

Pi roig (*Pinus sylvestris*)

El pi roig és un arbre força alt amb el tronc recte i la capçada cònica. Són característiques les seves fulles curtes, les pinyes petites i l'escorça rogenca a la part superior del tronc.

Com que des de temps enrere ha estat una espècie explotada, se n'han creat més de cent cinquanta híbrids, i a Catalunya diferenciem la varietat *catalaunica*, que és la més estesa, i la *pyrenaica*, probablement portadora de gens del pi negre i de distribució centrepirinenca.

És una conifera molt abundant a Europa, d'àmplia distribució per les zones fredes fins a Sibèria, on és un component principal de la taigà. A Catalunya viu entre els 600 i els 1800 m d'alçada, especialment en solanes, sigui quin sigui el substrat, i resisteix bé les gelades. Potenciada per l'home, l'àrea de pi roig ha augmentat en detriment de rouredes i fins i tot de fagedes i avetoses. Al Parc de Sant Llorenç i l'Obac les pinedes de pi roig es troben restringides al sector nord, on es troba barrejat amb alzina i pinassa, malgrat que és possible trobar-ne en altres sectors en forma aïllada o en petites clapes, que van sent substituïdes per l'alzina i el roure, que és la vegetació potencial. Després del foc de l'agost del 2003, aproximadament la meitat de les pinedes de pi roig del nord del Parc van desaparèixer, i actualment només queden les pinedes del voltant del torrent de Talamanca.

El pi roig ha estat utilitzat per l'home des de fa segles pels seus principis actius (taní, resina, terpè i essències), que tenen efectes expectorants, diürètics i antisèptics que han estat utilitzats contra la fatiga, l'insomni, els problemes circulatoris, les irritacions a la pell... Els bafs van bé contra el refredat, l'asma i el nas tapat. Les infusions també han estat utilitzades contra el refredat, l'artritis i el reuma. La part utilitzada per extreure'n aquests principis són els brots i les tiges tendres assecades a l'ombra.

